

Republika ng Filipinas
(Republic of the Philippines)
KAGAWARAN NG EDUKASYON, KULTURA AT ISPORTS
(DEPARTMENT OF EDUCATION, CULTURE AND SPORTS)
Maynila

Agosto 6, 1987

KAUTUSANG PANGKAGAWARAN
Blg. 81, s. 1987

ANG ALPABETO AT PATNUBAY SA ISPELING NG WIKANG FILIPINO

Sa: Mga Direktor ng Kawanihan
Mga Direktor ng Rehiyon
Mga Superintendente ng mga Paaralan
Mga Pangulo, Pampamahalaang Kolehiyo at Unibersidad
Mga Pinuno, Pribadong Paaralan, Kolehiyo at Unibersidad

1. Kaugnay ng itinatadhana ng Konstitusyon ng 1986 hinggil sa patuloy na pagpapayabong at pagpapayaman ng Filipino bilang pambansa at pampamahalaang wika, at pag-ayon pa rin sa Patakaran sa Edukasyong Bilanggwai ng 1987 at pagtugon sa mabilis na pagbabago, pag-uniad at paglaganap ng wikang pambansa, ang Linangan ng mga Wika sa Filipinas (dating Surian ng Wikang Pambansa), sa tulong ng mga linggwista/dalubwika, manunulat, propesor/guro at mga samahang pangwika, ay nagsagawa ng reporma sa alpabeto at sa mga tuntunin ng ortograpiyang Filipino.
2. Kalakip nito ang sipi ng bagong "Ang Alpabeto at Patnubay sa Ispeiling ng Wikang Filipino", na magkakabisang kagyat.
3. Hinihiling ang pagpapalabot ng kautusang ito sa lalong madaling panahon sa lahat ng mga kinacukulan sa larangan.

(LOD.) LOURDES R. QUISUMBING
Kalihim

Kalakip:
Gaya ng nasasaad

Mga Sanggunian:
Mga Kautusang Pangkagawaran: Blg. 22, 52 and 54, s. 1987

Pamumudnod: 1-2-3-4--(M.O. 1-87)

Ilalagay sa Palaging Talatuntunan sa ilalim
ng mga sumusunod na paksa:

/ BUREAUS & OFFICES
/ LANGUAGE
/ RULES & REGULATIONS
/ SOCIETY or ASSOCIATIONS
/

Kagawaran ng Edukasyon, Kultura at Sports
LINANGAN NG MGA WIKANG SA PILIPINAS
(Surian ng Wikang Pambansa)
Lungsod ng Quezon

ANG ALPABETO AT PATNUBAY SA ISPELING NG WIKANG FILIPINO

Ang Alpabetong Filipino

Ang Alpabetong Filipino ay binubuo ng 28 letra na ang ayos ay ganito:

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, Ñ, NG, O, P, Q,
R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Sa 28-letrang alpabeto, ang 20-letrang orihinal na abakada: A, B, K, D, E, G, H, I, L, M, N, NG, O, P, R, S, T, U, W, Y, ay ginagamit sa mga karaniwang salitang tinanggap o naasimila na sa bokabularyo o talasalitaan ng wikang pambansa.

Halimbawa:

b <u>an</u> yo (ñ)	tr <u>a</u> k (uc)
b <u>i</u> ntana (v)	na <u>r</u> s (u,e)

Ang Pagbasa sa mga Letra. Ang tawag sa mga letra ng alpabetong Filipino ay ayon sa bigkas-Ingles ng mga Pilipino maliban sa Ñ (enye) na tawag-Kastila.

A,	B,	C,	D,	E,	F,	G,	H,	I,	J,
/ey/,	/bi/,	/si/,	/di/,	/i/,	/af/,	/dzi/,	/eyts/,	/ay/,	/dzey/,
K,	L,	M,	N,	Ñ,	NG,	O,	P,	Q,	
/key/,	/el/,	/em/,	/en/,	/enye/,	/en dzi/,	/o/,	/pi/,	/kyu/,	
R,	S,	T,	U,	V,	W,	X,	Y,	Z.	
/ar/,	/es/,	/ti/,	/yu/,	/vi/,	/dobol yu/,	/eks/,	/way/,	/zi/.	

Mga Tuntuning Panlahat

Una. Pabigkas na Pagbaybay

Ang pabigkas o pasalitang pagbaybay sa Filipino ay patitik at hindi papantig. Ang ispeiling o pagbaybay ay isa-isang pagbigkas sa maayos na pagkakasunud-sunod ng mga letrang bumubuo sa isang salita, pantig, daglat, akronim, inisyal, simbolong pang-agham, atb.

Halimbawa:

- Salita - boto - b-o-t-o
plano - p-l-a-n-o
Fajardo - F-a-j-a-r-d-o
xerox - x-e-r-o-x
cañao - c-a-ñ-a-o
- Pantig - a - a eks - e-k-s
la - l-a plan - p-l-a-n
am - a-m nars - n-a-r-s
kon - k-o-n trans - t-r-a-n-s
bra - b-r-a
- Daglat - Bb. (Binibini) - B-b.
G. (Ginoo) - G.
Gng. (Ginang) - G-n-g.
Kgg. (Kagalang-galang) - K-g-g.
Dr. (Doktor) - D-r.
- Akronim - PSLF (Pambansang Samahan sa Linggwistikang
Filipino) - P-S-L-F
GAT (Galian sa Arte at Tula) - G-A-T
KBP (Kapisanan ng mga Broadkaster sa
Pilipinas) - K-B-P
LIRA (Lirika, Imahen, Retorika at Arte) - L-I-R-A
PLM (Pamantasan ng Lungsod ng Maynila) - P-L-M
KDPP (Kapisanan ng mga Direktor sa Pelikulang
Pilipino) - K-D-P-P
- Inisyal - MLQ (Manuel L. Quezon) - M-L-Q.
MAR (Manuel A. Roxas) - M-A-R
CPG (Carlos P. Garcia) - C-P-G
CPR (Carlos P. Romulo) - C-P-R
LKS (Lope K. Santos) - L-K-S
JVP (Jose Villa Panganiban) - J-V-P
FJG (Fausto J. Galauran) - F-J-G
- Simbolong pang-aham - Fe - F-e
H₂O - H-two-O

C - C
I - I
NaCL - N-a-C-L

Pangalawa: Pasulat na Pagbaybay

Mananatili sa pagsulat at pagbasa ng mga karaniwang salita ang isa-sa-isang tumbasan ng letra at makabuluhang tunog na ang ibig sabihin, isa lamang ang tunog sa pagbigkas ng bawat letra kapag naging bahagi ng mga karaniwang salita. Pansinin na iba ang pagtawag sa mga letra at sa pagbigkas ng tunog ng mga naturan.

- a. Sa pagsulat ng mga katutubong salita at mga hiram na karaniwang salita na nasimila na sa sistema ng pagbaybay sa wikang pambansa ay susundin pa rin ang kung ano ang bigkas ay siyang sulat at kung ano ang sulat ay siyang basa.

Halimbawa:

<u>b</u> apor (v)	ba <u>ng</u> ko (n.c)
<u>s</u> entro (c)	<u>k</u> otse (c,ch)
<u>k</u> ahon (c,j)	se <u>ny</u> as (ñ)
<u>b</u> anya (ñ)	<u>s</u> igari <u>lyo</u> (c,rr,ll)
<u>k</u> alye (c,ll)	pa <u>n</u> atiko (f,c)

- b. Ang dagdag na walong (8) letra: C, F, J, Ñ, Q, V, X, Z ay ginagamit sa mga:

- 1) Pantanging ngalan.

Halimbawa:

<u>Tao</u>	<u>Lugar</u>
Carmelita	Canada
Conchita	Luzon
Quirino	Visayas
Exequiel	San Fernando
Joel	Jolo
Vinzon	Texas
Ferrer	Novaliches
Zuñiga	Nueva Vizcaya

<u>Gusali</u>	<u>Sasakyan</u>
Ablaza Bldg.	Victory Liner
Certeza Bldg.	Qantas Airlines
State Condominium	Dofia Manseratt
Twin Towers	Thai Airlines
Pilipinas Hotel	JAM Liner

2) Salitang katutubo mula sa ibang wika sa Pilipinas.

Halimbawa:

- cañao (panseremonyang sayaw ng Igorot)
- hadji (lalaking Muslim na nakarating sa Mecca)
- masjid (moske, pook dalanginan)
- vakul (panakip sa ulo bilang pananggalang sa ulan at init ng araw, na yari sa kugon)
- ifun (pinakamaliit na banak)
- azan (unang panawagan sa pagdarasal)

Pangatlo. Panumbas sa mga Hiram na Salita

Sa paghanap ng panumbas sa mga hiram na salita buhat sa wikang Ingles, maaaring sundin ang mga sumusunod na paraan:

- a. Ang unang pinagkukunan ng mga salitang maaaring itumbas ay ang leksikon ng kasalukuyang Filipino.

Halimbawa:

<u>Hiram na Salita</u>	<u>Filipino</u>
rule	tuntunin
ability	kakayahan
skill	kasanayan
east	silangan
west	kanluran
railroad	daang-bakal

- b. Maaaring kumuha o gumamit ng mga salitang mula sa ibang katutubong wika ng bansa.

Halimbawa:

pinakbet	bana
dinengdeng	imam
cañao	hadji

- c. Sa panghihiram ng salita na mayroon sa Ingles at sa Kastila, unang preperensya ang hiram sa Kastila. Iniaayon sa bigkas ng salitang Kastila ang pagbaybay sa Filipino. Halimbawa:

<u>Ingles</u>	<u>Kastila</u>	<u>Filipino</u>
check	cheque	tseke
liter	litro	litro
liquid	liquido	likido
education	educacion	edukasyon

- d. Kung walang katumbas sa Kastila o kung mayroon man at maaaring hindi maunawaan ng nakararami, hinihiram nang tuwiran ang katawagang Ingles at binabaybay ito ayon sa orihinal na alpabeto, hangga't maaari o ayon sa mga sumusunod na paraan:

- 1) Ang mga salitang banyaga o hiram na ang pagbasa at pagbaybay ay pareho sa Filipino ay maaaring hiraming ganap.

Halimbawa;

<u>Salitang Banyaga</u>	<u>Filipino</u>
reporter	reporter
editor	editor
soprano	soprano
alto	alto
salami	salami
memorandum	memorandum

- 2) Ang mga salitang banyaga o hiram na naiiba ang ispelang sa bigkas ay maaaring hiram in ayon sa simulaing kung ano ang bigkas ay siyang sulat at kung ano ang sulat ay siyang basa.

Halimbawa:

<u>Salitang Hiram</u>	<u>Filipino</u>
control	kontrol
meeting	miting
leader	lider
teacher	titser
truck	trak

nurse	nars
score	iskor
linguist	linggwist

- a) Gayon pa man may ilang salitang hiram na maaaring baybayin sa dalawang kaanyuan, ngunit kailangan ang konsistensi sa paggamit.

Halimbawa:

barangay	baranggay
kongreso	konggreso
angulo	anggulo
tango (sayaw)	tanggo
kongresista	konggresista
kongregasyon	konggregasyon
bingo	binggo

- 3) May mga salita sa Ingles o sa iba pang banyagang wika na lubhang di-konsistent ang ispeling o lubhang malayo ang ispeling sa bigkas na:

- a) Maaaring hayaan na muna sa orihinal na anyo o panatilihin ang ispeling ng mga hiram na salita na kapag binaybay ayon sa alpabetong Filipino ay mahirap mabakas ang orihinal na ispeling.

Halimbawa:

coach	rendezvous
sandwich	sausage
clutch	champagne
brochure	habeas corpus
doughnut	coup d'etat
toupee	pizza pie

- b) Maaaring hiramin nang walang pagbabago ang mga salitang pang-agham at teknikal.

Halimbawa:

calcium	x-ray
quartz	xerox
zinc oxide	visa
flourine	goal (laro)

xylem	quota
latex	disc jockey

4) Hinihiram nang walang pagbabago ang mga simbolong pang-egham.

Halimbawa:

Fe	(bakal)
H ₂ O	(tubig)
C	(uling, karbon)
I	(yoso)
NaCl	(asin)
ZnO	(zinc oxide)
SiO ₂	(quartz)
F	(flourine)
CO ₂	(carbon dioxide)

Pang-apat. Mga Salitang May Magkasunod na Patinig

Ang mga salitang hiram na may magkasunod na patinig ay maaaring baybayin sa dalawang kaanyuan, ngunit kailangang may konsistensi sa paggamit ng alimang kaanyuan.

Magkasunod na Patinig

Halimbawa

a. ia = ya, iya

piano = pyano, piyano

dialecto = dyalekto, diyalekto

colegiala = kolehyala, kolehiyala

cristiano = kristyano, kristiyano

provincia = probinsya, probinsiya

sentencia = sentensya, sentensiya

b. ie = ye, iye

tiempo = tyempo, tiyempo

bienes = byenes, biyenes

infierno = impyerno, impiyerno

emienda = emyenda, emiyenda

pie = pye, piye

c. io = yo, iyo Dios = Dyos, Diyos
violin = byolin, biyolin
bibliograpia = biblyograpya,
bibliyograpiya
heliografia = helyograpya,
heliyograpiya
rosario = rosaryo, rosariyo
exportacion = eksportasyon,
eksportasiyon

d. ua = wa, uwa guapo = swapo, guwapo
cuarto = kwarto, kuwarto
aguador = agwador, aguwador
santuario = santwaryo, santuwariyo
estatua = istatwa, istatuwa

e. ue = we, uwe cuento = kwento, kuwento
suerte = swerte, suwerte
absuelto = abswelto, absuwelto
descuento = diskwento, diskuwento

f. ui = wi, uwi buitre = bwitre, buwitre
perjuicio = perhwisyo, perhuwisyo

Panlima. Ang Pantig

Ang pantig ay isang saltik ng dila o walang antalang bugso ng tinig sa pagbigkas ng salita. Ang bawat bigkas ng bibig ay laging may isang patinig.

Halimbawa:

a-ko	san-bot
i-i-wan	mag-a-ral
it-log	ma-a-a-ri

Dahil sa pagkaasimila sa talasalitaan ng wikang pambansa ng mga hiram na salita, ang dating apat na kayarian o kaanyuan ng pantig ay naragdagan ng lima, kung kayat sa kasalukuyan ay may siyam na kayarian ng pantig.

Sa mga halimbawa ang pantig ay tinutukoy ayon sa kayarian nito. Ang pagtukoy sa pantig gayundin sa kayarian nito ay sa pamamagitan ng paggamit ng simbolo: K para sa katinig, P para sa patinig.

<u>Tradisyonal na Kayarian</u>	<u>Halimbawa</u>
P	u <u>-</u> pa
KP	ma <u>-</u> li
PK	ma <u>-</u> is
KPK	han <u>-</u> da
<u>Karađatang Kayarian</u>	
KKP	pri <u>-</u> to
PKK	eks <u>-</u> per <u>-</u> to
KPKK	plan <u>-</u> tsa
KPKK	kard
KPKPKK	trans <u>-</u> krip <u>-</u> syon

a. Ang Pagpapantig

Ang pagpapantig ay paraan ng paghahati ng salita sa pantig o mga pantig.

- 1) Kapag may magkasunod na dalawa o higit pang patinig sa posisyong inisyál, midyál at pinal ng salita ito ay hiwalay na mga pantig.

Halimbawa:

<u>Salita</u>	<u>Mga Pantig</u>
aa <u>li</u> s	a-a <u>-</u> li <u>s</u>
ma <u>ga</u>	ma-a <u>-</u> ga
to <u>to</u>	to-to <u>-</u> o

- 2) Kapag may mga katinig na magkasunod sa loob ng:

- a) Katutubong salita, ang una ay kasama sa patinig na sinusundan at ang pangalawa ay sa patinig na kasunod.

Halimbawa:

<u>Salita</u>	<u>Mga Pantig</u>
buk <u>an</u>	buk <u>-</u> sa <u>n</u>
pin <u>o</u>	pin <u>-</u> to
tuk <u>tok</u>	tuk <u>-</u> tok
pan <u>tig</u>	pan <u>-</u> tig

- b) Hiram na salitang naasimila sa talasalitaang Filipino:

- 1) Na may magkasunod na dalawang katinig ay karaniwang kasama sa kasunod na patinig.

Halimbawa:

<u>Salita</u>	<u>Mga Pantig</u>
sobre	so-bre
kopya	ko-pya
kapre	ka-pre
tokwa	to-kwa

- 2) Na may tatlong katinig na magkasunod, ang unang dalawa ay kasama sa patinig na sinusundan at ang huli ay sa patinig na kasunod.

Halimbawa:

<u>Salita</u>	<u>Mga Pantig</u>
eksper t o	eks-per-to
transportasyon	trans-por-tas-yon
eksper i mento	eks-pe-ri-men-to

Pansinin. Kapag ang una sa tatlong magkakasunod na katinig ay m o n at ang kasunod na dalawa ay bl, br, dr, pl, tr, ang unang katinig (m o n) ay sa sinusundang patinig kasama at ang huling dalawa ay sa kasunod na patinig.

Halimbawa:

<u>Salita</u>	<u>Mga Pantig</u>
asam b lea	a-sam-ble-ya
alamb r e	a-lam-bre
And r es	An-dres
sim p e	sim-ple
impre n ta	im-pren-ta
sent r o	sen-tro
kon t ra	kon-tra

- 3) Na may apat na katinig na magkasunod, ang unang dalawa ay kasama sa patinig na sinusundan at ang huling dalawa ay sa patinig na kasunod.

Halimbawa:

<u>Salita</u>	<u>Mga Pantig</u>
eks t ra	eks-tre
eks t radisyon	eks-tra-dis-yon
eks k lusibo	eks-klu-si-bo
trans k ripsyon	trans-krip-syon

b. Ang Pag-uulit ng Pantig

Ang mga tuntuning sinusunod sa pag-uulit ng pantig ay:

- 1) Kung ang unang tunog ng salitang-ugat o batayang salita ay patinig, ang patinig lamang ang inuulit.

Halimbawa:

<u>a</u> -lis	a-a-lis
<u>i</u> -wan	i-i-wan
<u>am</u> -bon	a-am-bon
<u>ak</u> -yat	a-ak-yat
<u>eks</u> -tra	e-eks-tra

*Ito rin ang sinusunod kahit may unlapi ang salita.

Halimbawa:

mag- <u>alis</u>	mag-a-a-lis
ma- <u>iwan</u>	ma-i-i-wan
um- <u>ambon</u>	u-ma-am-bon
nag- <u>akyat</u>	nag-a-ak-yat
um- <u>ekstra</u>	u-me-eks-tra

- 2) Kung ang unang pantig ng salitang-ugat o batayang salita ay nagsisimula sa katinig-patinig ang katinig at ang kasunod na patinig lamang ang inuulit.

Halimbawa:

<u>ba</u> -sa	<u>ba</u> - <u>ba</u> -sa	mag- <u>ba</u> - <u>ba</u> -sa
<u>la</u> -kad	<u>la</u> - <u>la</u> -kad	ni- <u>la</u> - <u>la</u> -kad
<u>lu</u> -dag	<u>lu</u> - <u>lu</u> -dag	nag- <u>lu</u> - <u>lu</u> -dag
<u>tak</u> -bo,	<u>ta</u> - <u>tak</u> -bo	ma- <u>ta</u> - <u>tak</u> -bo
<u>nars</u>		mag- <u>na</u> - <u>nars</u>

- 3) Kung ang unang pantig ng salitang-ugat o batayang salita ay may klaster na katinig, dalawang paraan ang maaaring gamitin. Ito ay batay sa kinagawian ng nagsasalita.

- a) Inuulit lamang ang unang katinig at patinig.

Halimbawa:

<u>plan</u> -tsa
<u>pa</u> - <u>plan</u> -tsa-hin
mag- <u>pa</u> - <u>plan</u> -tsa

pri-to
pi-pri-tu-hin
mag-pi-pri-to

trans-per
ta-trans-per
mag-ta-trans-per

ku-wen-to
ku-ku-wen-tu-han
mag-ku-ku-wen-to

- b) Mayroon ding gumagamit ng paraang sumusunod sa pag-uulit ng pantig. Inuulit ang klaster ng katinig kasama ang patinig.

Halimbawa:

plan-tsa
pla-plan-tsa-hin
mag-pla-plan-tsa

pri-to
pri-pri-tu-hin
mag-pri-pri-to

trans-per
tra-trans-per
mag-tra-trans-per

kwen-to
kwe-kwen-tu-han
mag-kwe-kwen-to

Pang-anim. Ang Gamit ng Gitling

Ginagamit ang gitling (--):

- a. Sa pag-uulit ng salitang-ugat o mahigit sa isang pantig ng salitang-ugat.

Halimbawa:

araw-araw	dala-dalawa
isa-isa	sari-sarili
apat-apat	sali-saliwa

- b. Kung ang unlapi ay nagtatapos sa katinig at ang salitang nilalapi ay nagsisimula sa patinig na pinangungunahan ng impit na tunog.

Halimbawa:

mag-away	mang-agaw
nag-usap	magsing-irog
nag-ulat	nang-away

- c. Kapag may katagang nawawala sa pagitan ng dalawang salitang pinagsama.

Halimbawa:

pamatay <u>ng</u> insekto	pamatay-insekto
kahoy <u>sa</u> gubat	kahoy-gubat
humigit <u>at</u> kumulang	humigit-kumulang
lakad <u>at</u> takbo	lakad-takbo

- d. Kapag may unlapi ang tanging ngalan ng tao, lugar, bagay o kagamitan (brand), at sagisag o simbolo. Ang tanging ungalan ay walang pagbabago sa ispelang.

Halimbawa:

maka-Diyos	mag-Ajax
maka-Rizal	maka-Johnson
maka-Pilipino	mag-Sprite
taga-Baguio	mag-Corona
taga-Luzon	mag-Ford
taga-Antique	mag-Corolla

- 1) Sa pag-uulit ng unang pantig ng tanging ngalang may unlapi, ang gitling ay nalilipat sa pagitan ng inulit na unang pantig ng tanging ngalan at ng buong tanging ngalan.

Halimbawa:

mag-Johnson	magjo-Johnson, magdyo-Johnson
mag-Corona	magco-Corona, magko-Corona
mag-Ford	magfo-Ford, magpo-Ford
mag-Corolla	magco-Corolla, magko-Corolla
mag-Zenrox	magzo-Zenrox, magso-Zenrox

- e. Kapag ang panlaping ika- ay iniunlapi sa numero o tambilang.

Halimbawa:

ika-3 n.h.
ika-10 ng Enero

ika-9 na buwan
ika-20 pahina
ika-8 rebisyon

- f. Kapag isinulat nang patitik ang mga yunit ng praksyon.

Halimbawa:

isang-kapat (1/4)
lima't dalawang-kalima (5 2/5)
tatlong-kanim (3/6)

- g. Kapag nananatili ang kahulugan ng dalawang salitang pinag-
tambal.

Halimbawa:

lakad-pagong
bahay-aliwan
urong-sulong

- h. Kapag pinagkakabit o pinagsasama ang apelyido ng babae at ng
kanyang asawa.

Halimbawa:

Gloria Santos-Reyes
Conchita Ramos-Cruz
Perlita Orosa-Banson

- i. Kapag hinati ang isang salita sa dulo ng isang linya.

Halimbawa:

Ginagamit ito sa pagsasanay ng wastong pag-
bigkas ng mga salita.

Pampito. Ang Gamit ng Kudlit.

Ginagamit ang kudlit (') bilang kapalit o kumakatawan sa
letra o mga letrang nawawala kapag ang pang-ugnay o pananda sa
pagitan ng dalawang salita ay ikinakabit sa unang salita.

Halimbawa:

tuwa <u>at</u> hapis	tuwa't hapis
paniwala <u>at</u> paninindigan	paniwala't paninindigan
kaliwa <u>at</u> kanan	kaliwa't kanan
ama <u>at</u> ina	ama't ina
wika <u>at</u> panitikan	wika't panitikan
tayo <u>ay</u> aalis	tayo'y aalis
ikaw <u>ay</u> matulog	ika'y matulog
tahanan <u>ay</u> maligaya	tahana'y maligaya

Pangwalo. Ang Gamit ng Tuldik.

Bagama't kailangang matutuhan ng mag-aaral ang pagtutuldik, opsyonal naman ang paggamit nito. Ang paggamit ng tuldik ay kailangan para maiwasan ang pagkakaroon ng dalawang kahulugan ng mga salitang magkatulad sa ispelang gayundin sa mga diksyonaryo.

Halinbawa:

pito (bilang)	pito (isang laruang hinihipan)
hamon (palamas sa tinapay)	hamon (simula o sanhi ng paglalaban)
balot (itlog ng pato na nagsisimulang magkasisiw)	balot (empako)
bukas (di nakasara, abyerta)	bukas (kasunod na araw)